

Dominko. Prejšnji Hudetov voditelj Kašca potrdi navedene pritožbe in pravi, da se je Hudetu zgodila velika krivica. Učiteljsko takega postopanja ne sme mirno trpeti. Pozivlja zastopnika, naj energično čuvata učiteljske pravice; temu se navzoči soglasno pridružijo. Na 3. in 4. točko ni bilo odgovora!

Jako lepo je bilo poročilo tov. Rakovščaka o postopanju učitelja, ki pride v disciplinarno preiskavo. Upamo da tudi on, priobči svoja izvajanja. — Predlagal je resolucijo za javno kvalifikacijo in disciplinarni zakon. Brez disciplinarnega zakona delajo z nami, kar hočejo. Oboje sprejeto.

Slednjič smo sprejeli predlog, da se obhaja prihodnje leto društvena 25-letnica in se v tej priliki odkrije v Kobaridu spom. plošča tov. in skladatelju, pok. H. Volariču.

Tov. Mikuz se je spomnil žrtve 20. septembra, a tov. Kokola nesrečnega tov. za katerega prosi „Učit. Tovarš“. Nabrali smo zanj lepo vsoto 41 K, ki naj bo dokaz srčnega sočutja in kolegialnosti. — Kokole nam je tudi pojasnil plačevanje raznih taks in napoved za os. bno dohodnino. — Pri volitvi je bil izvoljen ves dosednji odbor.

Po zborovanju smo imeli skupno kosilo pri „Fedrigu“, kjer so nas prav dobro postregli. Marsikatera pesem je zaorila v veselo razvedrilo. Bili smo vsi ene misli, enega duha. Tam smo tudi prejeli brzogovni pozdrav tov. Vrtovca.

Veselih src smo se razšli z nado, da se kmalu zopet vidimo.

Srednješolski vestnik.

**** Umrovljen je na lastno prošnjo profesor na državni gimnaziji v Celovcu dr. Jakob Sket.**

**** Madjarska nižja gimnazija v Osijeku.** Ravnateljstvo ogrskih državnih železnice ustanovi v Osijeku madjarsko nižjo gimnazijo. Živele vladanje Rauchova, tega — po zahtevu Frankovec — prvega hrvaškega bana!

**** Mestni dekliški licej v Ljubljani.** Deželni šol. ki svet je potrdil, da smejo profesorji na ljubljanskem učiteljskem Fr. Orožen, dr. Fr. Ilešič, dr. Iv. Orel pa učitelj glasbe A. Dekleva v tem šol. letu poučevati na mestni višji dekliški šoli in na mestnem dekliškem liceju.

**** Osebnost vest.** Prof. kandidat Matko Dolenc je dobil mesto suplenta na državni gimnaziji v Trstu.

**** Na gimnaziji v Ptujju se napadajo slovenski učenci od Nemcev pred očmi profesorjev, ki ne branijo Slovencev.** Slučaj: Dijak II. razreda Skubala je bil med odmorom na dvorišču tepen od dijaka Kalba, sina poštnega kontrolorja, pred očmi razrednika Capilarija. Kalbu se ni nič zgodilo.

**** Stavka srednješolcev.** V Liberecu na Češkem stavkajo s privoljenjem staršev srednješolci, ker jim naučna uprava ne da boljših učnih prostorov.

Književnost in umetnost.

Dijaški almanah 1908.—1909. Izdala eksekutiva slov. narodno-radikalnega dijaštva. Lepo sestavljen koledar z zanimivo in bogato drugo vsebino je vreden vsakega priporočila.

Narodno vprašanje in Slovenec. Spisal E. K. — Knjižica časopisa „Naprej!“ v Ljubljani. XI. zvezek. Cena 24 vinarjev. Več prihodnjih.

Računice. Pred kratkim so nam vendar enkrat aprobirali računice izborne metode g. profesorja Luke Lavtarja. Njegova metoda, res preizkušena tudi na ljudskih šolah po njegovih učencih, olajša učitelju pouk in dela otrokom veselje, ker ti razvijajo računanje takorekoč sami, učitelj jim daje tuintni takt, če se sme tako reči. Takih računice smo bili tako potrebni kakor riba vode. Zdaj smo vendar dosegli to prepotrebno prenosno računice, sezimo po njih. zlata so vredne. Uvedimo Lavtarja v vse ljudske šole? na delo naprej!

Fran Kranjc nadučitelj.

Kulturno delo.

+ **Prvo umetniško razstavo v Dalmaciji** so pretekli teden otvorili v Splitu.

+ **Novo podružnico družbe sv. Cirila in Metoda** so ustanovili na Viču pri Ljubljani.

+ **XXXI. javna ljudska knjižnica „Prosvete“** v Dragi na Kočevskem so otvorili v nedeljo 11. oktobra. Knjižnica šteje 90 izbranih knjig. Ker je Draga narodno eksponiran kraj, je želeli, da knjižnica najlepše uspeva. Zato se obrača odbor „Prosvete“ do slovenske javnosti s prošnjo, da se spominja knjižnice s kako podporo v denarju ali knjigah.

+ **XXXII. javna ljudska knjižnica „Prosvete“** se otvori prihodnji teden v Radečah na Gorenjskem. Obenem se znatno izpopolni že obstoječa knjižnica v Kranjski gori.

+ **Slovenska Matica.** — 161. odbojna seja. — Predsednik nasvetuje, da bi se Matica letošnjega 20. septembra spominjala z literarno ustanovo. Principialno se pritrjuje navetu, ki se odkaže gospodarskemu in knjižnemu odseku v proučevanje. Umrlému ute-

ljitelju Slov. Matica, dvornemu svetniku Jos. Somanu, napiše prof. Peteršnik življenjepis. Matica je priredila Trubarjevo akademijo. Poročilo o knjigah, ki izidejo pred Božičem, se vzame na znanje. Določijo se slike za II. del Kamniških Alp. — Sklepa se o došlih rokopisih. Pritrdi se predlogu knjižnega odseka o knjižnem programu za l. 1909. (Koroška, Onegin, Hrv. antologija itd.); zbrati bo še ohranjene ljudske tradicije o francoski dobi. — Zemljevid je rokopisno malone izdelan. — Peteršnikov slovar bo v svrhu tehničnega slovarja do konca oktobra ekscerpiran. — Tajnik poroča o internih zadevah, o premembah pri poverjenistvih in prirastku na knjigah. Članarino za t. l. je dosle plačalo 2623 članov.

Politiški pregled.

*** Državni zbor.** Z Dunaja poročaja, da se državni zbor sestane med 10. in 20. novembrom.

*** Deželni zbori.** Dopolnilne volitve v kranjski deželni zbor iz splošne kurije v kmetijskih občinah so razpisane na 14. decembra, za Ljubljno pa na 22. decembra. — Mestu Gradcu je odobril štajerski dež. zbor 14 milijonsko posojilo in načrte stavb, za katere se to posojilo porabi. Nadalje je sklenil, izpremeniti počitnice na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru; zagotoviti deželi svobodno razpolaganje z vodnimi silami; ustanoviti učne tečaje za okrajne in občinske funkcionarje. Na predlog poslanca barona Rokitskega je deželni zbor pozdravil aneksijo Bosne in Hercegovine ter postal cesarju čestitko. — Solski odsek tiroškega dež. zbora je sprejel novi zakon glede izboljšanja plač učiteljskega. Učiteljske plače se določijo po stopnjah od 1000 do 2900 kron. Učiteljice so enakopravne z učitelji. — Češki in goriški deželni zbor je vlada odgodila. Zadnji bo baje v kratkem razpuščen.

*** Ljubljana dobi samoslovenske učilne napise.** Deželni odbor kranjski je dobil svoječasno pritožbo ljubljanskih Nemcev proti samoslovenskim napisom. Od strani dež. odbora torej ni nikake zapreke več, da dobi Ljubljana samoslovenske napise.

*** Volitve v Istru.** Politiško društvo za Hrvate in Slovence v Istri proglašajo za volitve v deželni zbor v kmetijskih občinah te-le kandidate: Matko Mandič, poslanec, dr. Červar, odvetnik, dr. D. Trinajstić, odvetnik, Avgust R. a j i č, nadučitelj, Z. Sanein, kmetijski učitelj, dr. I. Zuccen, odvetnik v Pulju, Luka Kirac, župnik v Ližnjanu, A. Andrijič, um. župnik, in S. Kozulič, posestnik v Malem Lošinju.

*** Jezikovni zakon za Dalmacijo.** Načrt jezikovnega zakona za Dalmacijo je že prispel na Dunaj. Ministrski predsednik baron Beck si bo sedaj prizadeval, da izravna razliko v mnenju in zahtevah med dalmatinskimi strankami.

*** Vojne priprave v Dalmaciji.** V Hercegovini je prispel parnik „Gödel“, z enim bataljonom vojakov 22. pešpolka in 23. bramborvskega polka iz Zadra in Sibenika. Vojaštvo je namenjeno, da se izuri za žel-zniško službo na progi Zelenika-Sutorina. Značilno je, da so bili pri bramborvem oddelku novinci še v civilnih oblekah. Ukaz za odpotovanje je namreč došel tako naglo, da ni bilo časa novincev preobleči. — V vojaških krogih se zatrjuje, da namerava vojna uprava ustanoviti dva nova voja. s sedežem v Sarajevu in Mostaru. Dalmacija se priklapi v severnem delu sarajevskemu, v južnem delu pa mostarskemu voju.

*** Posledice vojaških vaj.** Povodom zadnjih vojaških vaj pri Vespriju so vojaške čete napravile na kulturi in polju škode 400.000 kron. Škoda je že poravnana.

*** Na Balkanu.** V Črni gori so se z vso resnobo začeli pripravljati za vse eventualnosti. Predvsem misli vlada na to, da spravi domov vse Črnogorce, ki so sposobni za vojsko, a žive v inozemstvu. V ta namen si namerava vlada dobiti večji kredit, da se povrnejo vračajočim se potni stroški ter se jim tudi preskrbi zaslužek v domovini. Za prevoz izseljenecv namerava črnogorska vlada kupiti posebno trgovsko ladjo. Ako se ta akcija posreči, bi mogla Črna gora postaviti na bojišče 70.000 mož. Vojno ministrstvo ima 150.000 pušk novejšega sistema, ki jih je dobila večinoma iz Rusije. Te puške se razdele med mejne kordone. Vojno ministrstvo ima vse tako pripravljeno, da se mobilizacija črnogorske armade izvrši v dveh dneh. Žene se organizujejo za donaganje živin in streljiva. Vsak hip pričakujejo v Cetinju prihod 120 brzostrelnih topov najnovejšega sistema, ki jih je podarila Rusija. Istotako prispe kmalu v Bar 50 strojnih pušk Rusija da nadalje na razpolago sanitetni oddelk „Rdečega križa“. — Vođigled nevarnosti, ki grozi srbskemu elementu, so se pomirile v Črni gori polit. stranke, ki so si bile dosedaj v laheh. Dosedaj neizprosnih nasprotniki se čutijo danes hribov in člane ene mater. Danes ni v Črni gori več niti narodne stranke niti raznih opozicijskih stranic. Vsi Črnogorci so se složili v eno politično narodno skupino. Naj-hujši opozicijski se obj-majo z ministri in drugimi vladnimi pristaši. Tej hipni spravi črnogorskih strank se pripisuje velika važnost. Člani današnje vlade so postavili najvažnejše drž. mesta svoje dosedanje nasprotnike, da pokažejo s tem svojo odkritosrčno spravljivost. — Raz-

draženost proti Avstro-Ogrski narašča. Iz vse dežele prihajajo neprestano deputacije h knezu, ki jim zatrjuje, da se bo storilo vse, da se varuje hudo ogroženo srbstvo. Neki deputaciji je rekel knez: „Avstrija je velika in močna, Črna gora pa je majhna. Vse bomo izgubili, le časti ne. Zanesite se name, bodite mirni ter čakajte, da vas pokličem domov.“ — Skupščina je imela izredno sejo, v kateri se je soglasno dovolil vojni proračun. Odkar je prišel srbski poslanik v Cetinje, se vrše vsak dan konference o skupni akciji Srbije in Črne gore. — V Srbiji raste razpoloženje za vojno proti Avstriji. Minister za zunanje stvari dr. Milovanović je z orijentnim ekspresnim vlakom odpotoval v inozemstvo ter se je najprej podal v Berlin. Pred odhodom je prišel na kolodvor angleški poslanik Whitehead, ki se je z ministrom živahno razgovarjal, pozneje se mu je pridružil tudi francoski diplomatni poslovodja de France. — Od načelnikov strank se Pasie pada v Petrograd. Stoja Novaković pa v Carigradu. Potem odpotujejo Ljuba Stojanović v Rusijo, dr. Velković v Pariz in Giga Gečič v Rim. — Boj kot avstrijskega blaga v Turčiji se izvršuje vedno občutneje. — Bolgarski knez bo krunan za kralja najbrže koncem novembra. — Zagotovljeno je, da se bo vršila konferenca vevlasti zaradi dogodkov na Balkanu. — Vevlasti vplivajo na Srbijo, naj mirno počaka konference.

*** Disciplina v angleški vojni mornarici.** Angleško admiralstvo je izdalo poročilo, da je bilo v minolem letu skupno prisojenih 119.350 kazni podčastnikom, pomorščakom in mornarjem na angleških vojnih ladjah. Ker je na vseh ladjah 111.838 mož, pride povprečno na vsako osebo po ena kazen. Vojaških kazenskih razprav je bilo 202.

Vestnik.

Trikratni napad v enem letu. Vestno izkazovanje šolskih zamud privabi torej napade na učitelja s kamenom in psom. To se mi je prigodilo, hodečemu po izprehodih, vse trikrat ob nedeljah med 4. in 6. uro popoldne pri belem dnevu. Počutvan pes me je popadel do krvi na levi nogi, ko sem se vozil na biciklu, da se mi je rana šele v petih tednih zacelila. Ker sem se vozil po državni cesti, ki drži na Grosuplje, nisem slutil nobene nevarnosti, zato sem pa tudi posestnika psa takoj ovalil orožnikom. S kamenom oblučan odzadaj sem bil od fantičev v starosti 16. do 19. let, vselej od drugega in to v bližini 100 korakov od vasi G. in S. Zadnji omilovan slučaj se je dogodil dne 13. septembra t. l. po mladeniču, ki je šel opit z božje poti pri sv. Luciji na Dolih domov v vas V. V tej vasi se je prav tisti čas hudo ropotalo in rotilo zoper mene, ker sta morala dva kmetiča plačati nekaj kronic globe zaradi šolskih zamud v pretečenem šolskem letu. Ne morem si drugega misliti, kot da ga je k temu slučaju privedla hujškarija čez učitelja. Saj se ne spominjam, da bi bil komu le las zakrivil. — Službujem z dvema učiteljicama na trirazredni ljudski šoli tukaj že osmo leto, seveda v ljubljanski okolici. Moj prednik, dober mož, morebiti predober, je služboval na tem mestu zdržema 32 let. Le to napako je imel, da ni otroka izkazal pri zamudah, ako ni imel deset neopričanih zamud v mesecu. Dokaz so mi stare razrednice, dokaz tudi, ker sem služboval v njegovi dobi v sosednem šolskem okolišu 15 let. Spominjam se, da so govorile žene na barju pri sušenju šote one iz okoliša B.: „Naši otroci morajo vsak dan v šolo, jih ne smemo jemati s seboj na barje, drugače nastopa takoj kazen.“ A one iz mojega sedanjega okoliša pa: „Pri nas je pa vseeno, če ga tudi ves teden ni v šolo, nič ne reko učitelj.“ Zato pa sedaj nad menoj maščevanje, ko bi rad uvedel redni šolski obisk. A člani tovariš, ki deluje na mojem nekdanjem mestu, še zmeraj ne verjame, da ima po mojih zaslugah še dandanes tako redni šolski obisk in je, kakor vidim, le sam nase ponosen, da mu otroci jako redno dobajajo v šolo. — Ko sem bil nastopil sedanjo službo, je bilo treba izkazovati mesečno zaradi zamud ne manj od 80 do 110 otrok. A sedaj se je število reduciralo na 40 do 60 na mesec. Saj je znano, da tukajšnjo šolo obiskuje vsak dan 352 otrok in ponavljajno 42. Poučuje se vsak razred v višji in nižji skupini; to je trirazrednica s šestimi skupinami. Prostorov primanjkuje v toliki meri, da se slednji dan presedajo otroci na one sedeže, kjer kdo izostane. — Za razširjanje šole se že dreza neprenehoma štiri leta, a še ni znano, kdaj nastane štirirazrednica. V taki gneči poučevati so prvi zaželeni uspehi nedosegljivi, drugič trpi učiteljsvo neurenost. — Stojim na pragu, da ga pr-stopim in grem v „poko“, a ljubezniva draginjska doklada me moti, ker bi mi ne bila v pokojnino šteta pred-regulacija, da ne izpraznim mesta mlajši moči. Baš čitam, da se deželni zbor z volitvami popolni še-le 14. in 22. dne decembra t. l. Čudno, da niso naredili volitve še-le na novega leta dan 1909. Bog bodi milostljiv tej počasnosti! Saj sem že utrujen od trpljenja, kakor konjska para, ki ne čuti več trdega biča.

Štiridesetletnik.

Gospod Janko Nepomuk Jeglič, intermistični voditelj na II. mestni šoli, je čutil potrebo, da se je v svojem poročilu „Slovenca“ o izidu volitve v c. kr. mestni šolski

svet v svoje sebične namene dotaknil tudi tovarišev Dimnika in Jelenca. Oba ta dva tovariša sta z g. Jegličem vedno vlnudno in kolegijalno obbevala in tudi pri tej volitvi mu nista dala povoda, v političnem listu nastopati proti njima. Tovarišu Dimniku podtika g. Janko naravnost neresnico, da ne rabimo ostrejšega izraza. G. Nepomuk piše namreč: „Gospod Janko Dimnik so rekli smehljaje provizoričnemu voditelju: Nepomuk, zastoj je ves tvoj trud, nič ne bo s tvojim kandidatom.“ Pooblaščen smo v imenu tovariša Dimnika izjaviti, da so vse te besede — od prve do zadnje — izmišljene. Stvar je bila pa taka-le: Gospod Janko vpraša tov. Dimnika: „No, kaj misliš, kateri kandidat bo zmagal, moj ali tvoj?“ Tov. Dimnik mu pa odgovori: „Bomo videli, sicer pa jaz nimam svojega kandidata.“ To je bil torej ves razgovor med Dimnikom in Jegličem. Zgoraj navedene besede so torej popolnoma izmišljene in neresnične. Resnične so pa te-le besede, ki jih je g. Janko Nepomuk Jeglič pisal tov. Dimniku, ki mu je ob priliki imenovala čestital. G. Jeglič piše:

Predragi! Presrečna Ti hvala na prijazni čestitki! Bodi zagotovljen, da sem obdržal jasne svoje staro prepričanje nespremenjeno in da cenim ter bodem vedno cenil naš stantoliki, da mi je čisto nemogoče družiti se z nasprotniki učiteljskega. Živio svobodni in selsno učiteljsvo! Iskren pozdrav! Jeglič l. r.

Kako postaneš lahko „Lebenskünstler“. Znanja ne potrebuješ veliko, pa tudi ne značaja in lastnega prepričanja ne. Bodi nasproti višjim vedno skrajno servilen, svoje podložne pa kolikor mogoče teroriziraj. Svoje mišljenje ravnaj vedno po okoliščinah: tako bodi ob pravem času liberalce, pa tudi klerikalec, če ti bolj kaže. Najbolj pa še pogodiš, ako postaneš nemškutar, potem se ti bo gotovo dobro godilo in hitro boš avanziral. Zgledov o takih „Lebenskünstlern“ imamo mnogo. Vediloma so to junaki z lončeno glavo, brez mozga, z jerbastim srcem — ali z železno roko. Pač čudne kreature!

Zastopnik učiteljskega v kranjskem dež. šol. svetu. Kranjski profesorji imajo v dež. šol. svetu dva zastopnika, ljudski učitelji pa nobenega. Potrebno bi bilo, da bi se zakon tak popravi, da bi delegati deželne učiteljske konference volili zastopnika ljudskega učiteljskega.

Opazka o supriranju. Na mnogih šolah se je vgnezdila slaba navada, da supirajo obolelega učitelja tovariši, in sicer vsako uro drugi. Da tako supiranje nima nobene vrednosti, ve vsak šolnik, ker tlaka še nikdar ni bila dosti prida. Učitelj gre z nevoljo in ne pripravljen v tuji razred, kjer tudi individualnosti učencev ne pozna; odkod potem kak uspeh? Veliko bolje je, ako se ne dobi posebnega suplenta, če se uvede v dotičnem in še enem (morebiti paralelnem) razredu pol-dnevni pouk ter opuste za ta čas manjvažni predmeti kakor telovadba, petje in risanje.

Pevska žila pri vojaštvu. Marsikateri starejši tovariš se še rad spominja svojih vojaških vaj. Čul je sicer veliko psovok ali tudi mnogo humorja naših fantov. Že od nekdaj so imeli navado zlagati za vojaške signale posebne pesemce. Ko se zjutraj zgodaj oglasi trobentač, že ga spremljajo besede: „Fantje, vstan' te gor“, je že beli dan“ i. t. d. Zvečer pa zopet znani: „Stradam, stradam — — nimam nič za jest“ itd. Ko pa se oglasi trobenta na marš, se že spominjamo besed: „Če pa greva metat“ se, pa boš prec na tleh, potem pa zgrabim te in oderem kar na meh.“ Druga variacija se pa glasi: „Star soldat po cesti gre, čik pobere dober je.“

Upoštevanje individualnosti učencev. Učitelj ne bo tako strogo postopal z mirnim učencem, ako ne zna, kakor z razposajenim. Pri mirnem učencu je vzrok neznanja večkrat slaba nadarjenost ali pa pomanjkanje časa za učenje doma, kar ga opravičuje; pri razposajencu je pa prvi in glavni vzrok — nemirnost ter zaslužni strogi kazni.

Sorodnost slovanskih plemen se kaže tudi v zemljepisju n. pr. Krakovo (predmestje Ljubljane, mesto v Galiciji), Trnovo (predmestje Ljubljane, mesto v Bulgariji), Kostanjevica (kraj na Goriškem, Kranjskem in Hrvaškem), Krim (gora na Kranjskem, polotok v Rusiji), Krka (reka na Kranjskem in v Dalmaciji), Morava (reka na Moravskem, Bolgarskem in Srbskem), Praha (mesto na Češkem, predmestje Varšave itd).

Slavnostni red za proslavo cesarjeve 60. letnice v ljudski šoli se dobi edino le pri njega izdajatelju in založniku v Središču (Staj.), ne pa tudi v „Učiteljski tiskarni“ kamor naslavljajo nekateri p. n. naročniki svoja naročila. To omenjamo zaradi tega, ker pošlje „Učit. tiskarna“ vsako došlo naročilo v Središče založniku, kar je potem vzrok, da se izvršitev naročila nekoliko zavleče. Naročila je torej nasloviti direktno v Središče na založnika A. Kosija!

Osebnost vesti na Kranjskem. Na mesto na Dunaj odide tov. Jerice Zemljanove je prišla na Ig kot suplenta Tončka Adamičeva. Izprašani učit. kandidat Franc